

Lectures de Sant Jordi

PRIMER CICLE ESO

Albert Jané. "Llegir no fa perdre l'escriptura", *Cavall Fort*, núm. 1000, març de 2004, p. 44-45.

Un mestre que jo havia tingut de petit sempre ens deia, als alumnes, que llegíssim, perquè llegint s'aprèn a escriure. És un consell que em va semblar encertat i que vaig seguir d'una manera decidida. Durant la meva vida, que ja comença a ser una mica llarga, m'he fet uns grans tips de llegir. Val a dir que també hi va influir molt el meu pare, que era un gran lector, i que, en una època en què no n'hi havia pas a totes les cases, de llibres, en tenia una bona col·lecció. Llibres de moltes classes diferents: novel·les, llibres de contes, de poesia, obres de teatre, biografies, llibres de viatges i de geografia, d'història... Molts d'aquest llibres, el meu pare, els havia comprat de segona mà, als encants i a les llibreries de vell. Si els hagués hagut de comprar nous, no n'hauria pogut pas tenir tants. També vaig llegir molts llibres a les biblioteques públiques. La primera vegada que vaig entrar en una biblioteca pública, la biblioteca de Catalunya (aleshores en deien Central: no volien que en diguéssim de Catalunya) em vaig quedar meravellat. Quants llibres, que hi havia! Una gran sala, la sala de l'antic hospital, amb tot de prestatges a les parets, plens de llibres. I encara n'hi havia més, que no estaven a la vista del públic. [...]

Josep Maria de Sagarra. Fragment final de "Contemplació i elogi dels ocells", a *Els ocells amics*. Barcelona: Juventud, 1978, p. 26-27)

En el món dels ocells, si apreneu a conèixer-lo i estimar-lo una mica, hi trobareu com hi són representades totes les virtuts i tots els vicis dels homes: ells amb ells tenen llurs lluites i llurs defenses. En la vida familiar dels ocells es troba l'ordre, la bona cria, l'amor dels pares, el respecte dels fills, la bona aplicació i l'estalvi, i un grapat de perles morals, on moltes persones podrien aprendre.

Al costat de les garses entremaliades i els esparvers lladregots, i els gaigs barroers i els ànecs golafres, hi trobeu aquelles mallerengues tan treballadores i tan pacients que fan nius que semblen un miracle. Hi veieu el sacrifici de les femelles i el treball i la polidesa dels mascles ajudant llur parella i refilant-li cançons perquè el patir li sigui una mica dolç. Hi veieu aquella bona fe de les orenetes ensenyant de volar als petits, i treballant i construint aquelles coves de fang amb un esforç extraordinari, no tenint altra paleta que el bec petit i fi, que sembla que només serveixi per a estirar les ales dels mosquits i esbarriar el polsim de les papallones.

Els ocells són sempre valents i atrevits: no hi ha un sol ocell que tingui la tara de la mandra i la peresa. Tot el que fan sembla que sigui impossible i superior a llurs forces. Les empreses dels ocells, des del punt de vista dels pocs elements amb què compten, són molt més fortes que totes les empreses dels homes. Els ocells fan coses tan meravelloses i tan miraculoses com allò que conta en les rondalles de la vora del foc quan parlen del Joan de l'Ós, i del Jaume valent, i del petit que va escanyar les filles del gegant.

Quan vegem un ocell pensem que és un fill de Déu, tan necessari com nosaltres mateixos, que ell contribueix a embellir tant la terra, i és una pinzelladeta de color i un so de música que forma part d'aquest quadre tan ben pintat i d'aquesta harmonia tan dolça i tan gran que anomenem la *Naturalesa*.

Josep Maria Espinàs. "Uns pares normals...", del llibre *El teu nom és Olga*

Estimada Olga,

És tan bonic que em demanis 'per favor' qualsevol cosa que tinc el deure de fer...!

Amb la teva manera de ser no m'has fet sentir, mai, que cap deure fos feixuc. Ni el de donar la cara públicament per defensar els drets dels qui són com tu.

Tot va començar quan, una tarda, em va venir a veure a casa un matrimoni, els Martínez de Foix. Jo no els coneixia. No recordo com va començar la conversa, però al cap d'una estona em van explicar el seu cas: eren pares d'un fill deficient mental i formaven part d'una entitat que s'havia fundat feia poc, Aspanias, Associació de Pares de Nens i Adolescents Subnormals. S'adreçaven a mi, van dir-me, perquè jo escrivia a la premsa i podia ajudar-los a difondre l'existència de l'associació i a sensibilitzar la societat sobre un tema que pràcticament era tabú.

La seva discreció va ser exquisida, perquè en cap moment van insinuar res que pogués fer-me suposar que sabien que em trobava en el seu mateix cas. És clar que ho sabien, i per això m'havien vingut a veure, però el respecte per la meva llibertat va ser exemplar. O sigui que ho van fer molt bé. La prova és que no vaig trigar gaire a parlar-vos de tu, Olga, i em sembla que quan ho vaig fer es van sentir molt més tranquils, i jo també.

A partir d'aleshores vaig incorporar-me a Aspanias i, encara que modestament, hi vaig col·laborar bastant temps. La resta de la junta hi treballava molt més, en la pràctica, i dedicaven generoses hores i esforços a fer inacabables gestions, que sovint topaven amb la incomprensió, increïble, de governadors civils i tota mena d'organismes, i amb la reticència, més comprensible, dels pares que tenien fills com tu. Perquè ho has d'entendre, Olga: la gent s'havia acostumat a amagar-vos, i no els hem d'acusar, ara, d'una manera que podria ser injusta. Què hauria fet, jo, uns quants anys enrere? Què hauria fet, en aquell mateix moment, si hagués viscut en un altre ambient, si hagués tingut una altra formació o un altre caràcter, si –vés a saber– no m'haguessin compromès els Martínez de Foix o, fins i tot, si tu no haguessis estat una persona tan agradable i afectuosa, Olga –i desvetlladora de sentiments de solidaritat?

Però és cert que només uns quants pares –i n'hi havia milers– acceptaven el fet. Calia fer alguna cosa perquè es deslliuressin del sentiment de culpa –erroni–, del sentiment de vergonya –socialment heretat–, del sentiment d'impotència i de fracàs vital. Calia airejar el problema, com se sol dir, i treure'l al carrer. I per treure'l al carrer havíem de sortir-hi nosaltres. Si nosaltres no donàvem la cara, com podíem reclamar res?

A mi em van encarregar una part d'aquesta feina, perquè jo els podia ajudar a redactar notes per a la premsa i acompanyar-los –com a persona ja una mica coneguda– a fer algunes visites. I em vaig trobar escrivint articles exposant –com a pare– la manca d'atenció pública envers els subnormals, i presentant des d'un escenari uns primers festivals artístics que, més que recollir diners, el que volien era convertir en notícia un tema massa silenciats.

T'he de dir, Olga, que ni jo em movia pensant en tu, ni els meus companys en els seus fills. Vèiem clar que ja no érem a temps de resoldre els nostres casos, però que havíem de treballar per les generacions futures. Per posar en marxa un moviment que hauria de permetre, als qui serien el dia de demà pares de nens subnormals, trobar-se en una situació més favorable des de tots els punts de vista: atenció mèdica, centres d'educació a l'abast de tothom, ajut econòmic, suport social...

Havíem engegat, aleshores, la nova cançó, que em va donar tantes alegries i, un dia, una lliçó molt amarga. Vaig rebre un anònim que vaig estripar immediatament però que he recordat sempre. Deia: 'sembla mentida que tenint una filla mongòlica tinguis la barra i la insensibilitat de sortir a cantar.' El desconegut volia ferir-me, però aconseguí d'enfortir el que jo pensava (i que continués cantant amb més motius, encara).

Per l'anònim comunicant, jo havia de convertir-me en 'víctima' de tu, Olga... i en automutilar-me com a persona acabar fent-ne a tu víctima de la meva pertorbació.

Ja fa temps que ho tinc molt clar: el primer dret que tenen els fills subnormals és tenir una pare *normal*.

Normals vol dir uns pares que acceptin el seu fill deficient com un ésser humà que *s'incorpora* a la seva vida, no que la destrueix.

Normals vol dir uns pares que comprenen que la relació amb el fill ha de ser compatible amb la natural relació amb la resta de la família, amb els amics, amb tothom.

Normals vol dir uns pares que no s'ensorren davant la dissort, sinó que saben estimar les petites o grans satisfaccions que dóna, també, la vida.

Normals vol dir uns pares que no frueixin autocastigant-se, per una patologia de la consciència.

Normals vol dir uns pares que en comptes d'alimentar malaltissament la seva excepcionalitat de pares, alimentin constructivament la seva normalitat de *persones*.

Els teus amics i tu, Olga, necessiteu pares capaços de riure, d'engrescar-se amb qualsevol projecte, d'anar a ballar i de sopar amb amics, de ser alegres per encomanar-vos alegria i no tristesa, de ser centrats per encomanar-vos benestar i no angoixa; pares que no sempre estiguin pensant en vosaltres, perquè necessiteu una pares mentalment i afectivament oberts i saludables.

Més que els altres infants, necessiteu uns pares *normals*.

I que cantin.

A tu t'agrada molt cantar, Olga. Si sabessis com em fa feliç, que cantis...!

I ara digue'm: si tu cantes, per què no puc cantar jo? Oi?

Empar de Lanuza, *El savi rei boig i altres contes*. Barcelona: La Galera, 1979.

EL SAVI REI BOIG

En un país no massa llunyà, hi havia un regne xicotet on es vivia molt bé. Cada família disposava d'una gran casa, un tros de terra per treballar i uns quants animallets. Els homes i les dones d'aquell país sabien construir cases, teixir i fabricar les màquines necessàries.

Als xiquets els ensenyaven, a les escoles, tot allò que els pares havien après dels seus pares: fer pastissos, teixir vímet, coure fang, llegir, pintar, classificar plantes, fer bicicletes i motos, escriure...i cada dia era nou per als xiquets i estava ple de sorpreses i aprenentatges.

Quan es feien grans, construïen les seues pròpies cases, inventaven noves tècniques per a facilitar el treball i eren des de sempre ciutadans, dignes del major respecte.

Aquest benestar el devien a un bon rei, que havia crescut amb ells, i que vivia preocupat per la felicitat del seu poble.

Un dia, el rei, ja vell, va fer una crida a tot el poble, i els ciutadans, que el respectaven i el volien, acudiren a la plaça major, curiosos de conèixer els motius del monarca per a cridar-los.

BON VIATGE, PITBLANC!

"El cos de Pitblanc va descriure una paràbola en l'aire i acabà per caure just al mig dels pingüins mascles i femelles que formaven la seua colònia.

Afortunadament no es va lesionar cap membre, però els donà un bon ensurt a tots.

-Què ha estat això?

Quan eixiren de la seua estranyesa, uns quants digueren:

-Però sí és Pitblanc!

-Oh, Pitblanc, fill nostre!- digueren els seus pares.

-Com has arribat?

Tot eren preguntes, i el pobre pingüí, adolorit i avergonyit, no gosà obrir la boca.

Però tothom començà a dir emocionat:

-Ha caigut del cel!

-Ha caigut del cel!

I en un dir Jesús, l'alçaren i se'l pujaren als muscles i el passejaren per tot el poble, tal com haurien fet amb un heroi.

Quan Pitblanc tornà a tenir el cap al seu lloc, s'adonà que aquella situació tenia certa gràcia. Va ser aleshores quan recordà les paraules de la balena: "Vols fer una entrada triomfal al teu poble?", i començà a riure.

CINC CORRUPIS MES A MES

La porta dels corrupis està oberta i la casa plena de petits i llépols habitants del bosc. Hi havia vingut la família dels itus i els fills dels topilamis. L'oncle Roc, l'oncle Tomàs i Begonya de les herbes també hi han acudit. Els trifilines, amb les seues mares, es fiquen per tots els racons. Els bebés calidoscopis ja gategen i es posen a la boca tot el que troben. El senyor Potis escolta satisfet el que parlen els altres, mentre es gronxa tranquil·lament.

En cinc minuts han liquidat entre tots el menjar que hi havia preparat. Després han cantat i han ballat.

Acabada la festa, els convidats se n'han anat rapidíssimament, no fos cosa que agafàs la nit.

La casa dels corrupis encara està rebolicada i plena de petits regals.

-¡Demà l'endregarem! ¿Ho heu passat bé, fills?

-¡Sí!-fan els menuts llepant les restes dels plats-. ¡Ha estat una bona idea!

Es renten les mans i les dents, i esgotats es giten al llit grandíssim.

Mamà corrúpia apaga els llums.

¡Bona nit!...

L'HOME DE PENYAGOLOSA

Fa molts anys que, al cim del Penyagolosa, un home construí una casa. Li deien Colom.

Cada dia baixava amb la seua mula als pobles del costat i hi venia plantes aromàtiques que collia de la muntanya, figures fetes amb fulles seques i la llet que li donaven les seues cabres.

Aquell home es féu molt vell i pensà un dia:

-Estic arrugat i vell. Hauré de regalar les coses que ja no necessite perquè algú les aprofite.

No es que tinguera massa coses, però com que havia decidit deixar de baixar als pobles, les grans botes no li farien falta. També tenia un anell que era com una petita brúixola que li indicava, canviant de color, els llocs per on podia caminar per arribar al nord, al sud, al ponent i a llevant. Finalment, el seu rellotge era un record de família.

-Per ací dalt caminaré amb unes botes més lleugeres. La brúixola ja no em farà falta i el rellotge tampoc. Serà el Sol el que m'indicarà les hores del dia. És just que un altre aprofite aquestes coses.

Però com ell se les estimava tant, havia de buscar la persona que en fóra mereixedora.

Mercè Canela. Del llibre *La casa de les acàcies*. Barcelona: Barcanova, 1997

No sé què em passa: estic fet un embolic. Per una banda estic enrabiad amb mi mateix, però per l'altra estic molt content; perquè havia decidit que no hi tornaria més, al jardí, i resulta que hi he tornat! I no és solament això, és que no hi vaig anar sol: hi vaig anar amb la Geraldine. Tot va ser perquè plovia i no podíem entrenar. Ahir a la tarda va parar i vam entrenar una estona, però vam acabar xops i enfangats fins dalt i al final es va posar a ploure un altre cop i vam haver de plegar. Quan me n'anava cap a casa, se'm va atansar la Geraldine i em va preguntar quan li ensenyaria la biblioteca de la tia Rose.

—Ara, si vols —vaig fer jo.

I em va acompanyar. Vam estar mirant llibres una bona estona. Ella estava entusiasmat i me'n va demanar uns quants que no havia llegit. Jo l'escoltava i la mirava, i em feia una mica estrany que fóssim allà, tots dos junts; era com si tingués una nosa a l'estómac; però una nosa agradable...

Potser va ser per culpa de la nosa, que vaig començar a parlar de la Casa de les Acàcies.

—Diuen que el jardí està quedant molt maco —va comentar ella—. Igual que abans quan el senyor Gouzes hi venia a passar temporades.

Jo vaig obrir la boca, però la vaig tancar de seguida: no havia de dir res a ningú, del meu secret. Ella continuava:

—L'Alphonse ens ho va explicar ahir: tu no hi eres.

L'Alphonse, l'Alphonse! I què sabia, ell? La nosa a l'estómac em va fer una punxada, però la meva boca va continuar com una tomba.

—El seu oncle fa d'ajudant del jardiner. Diu que hi tenen feina per mesos! I, saps què?, diu que a la part de darrere de la casa hi ha un laberint de plantes, però que estava molt malament i que el senyor Gouzes el volia tallar; el jardiner, però, va dir que no i l'han esporgat i l'han deixat com nou.

Vaig agafar un llibre i el vaig començar a mirar, però no entenia res del que hi posava.

Només sentia la nosa aquella a l'estómac, i també al cap i em semblava que estava a punt d'explotar."

Josep Pla. "L'automòbil" dins Obres Completes. Edicions Destino

L'ÈPOCA. ELS AUTOMÒBILS. N'hi ha una quantitat fabulosa. Tenir, portar un automòbil: aquest és l'ideal general. En els temps que vivim, les converses han anat molt de baixa. En canvi, les converses sobre els automòbils han anat creixent sense parar. S'utilitzen unes paraules de la mecànica del cotxe extremament tècniques que la persona que no coneix l'entrellat troba literalment pedants. Tinc observat que les persones que parlen d'aquesta manera són uns primaris totals i assegurats. Això no vol pas dir que la possessió d'un automòbil no sigui una cosa absolutament indispensable. És necessari, siguin quin sigui l'ofici que hom faci. L'automòbil és una forma concreta de llibertat. Ho sé perfectament perquè no tinc automòbil ni en tindrè mai.

Jo sóc un home de l'època de les tartanes i de les bicicletes. Vaig aprendre de molt jove d'enganxar un cavall a una tartana i, amb les regnes a la mà, guiar-la. Les carreteres eren dolentes, els camins infernals, però també s'hi arribava. Hi havia uns sotracs que bolcaven l'estómac. Se solia dir, llavors, que aquests sotracs augmentaven la gana. Després, em compraren una bicicleta: una bicicleta impressionant: pinyó lliure i fre contrapedal. No podria ara donar el significat d'aquestes paraules, però la realitat era aquesta. En un moment determinat em vaig adonar que circular en bicicleta era molt més pesat que anar a peu, i ho vaig deixar córrer. Sospito que vaig fer bé. Em vaig dedicar al futbol. Jugar a futbol! Impressionant collonada! Més tard, vaig passar la vida com vaig poder, cada vegada més separat i distant i utilitzant trens, vaixells i avions. No he tingut mai cap desgràcia. Arribats que fórem a disposar d'un mitjà de locomoció personal l'automòbil no n'he tingut mai i no crec que en tingui mai cap. Tinc l'absoluta convicció que, posat a manejar un volant, hauria topat, per simple distracció, ineluctablement, amb un arbre, una paret, un pont o una forma o altra d'urbanització. Hauria quedat aclaparat. Ara bé: per a quedar aclaparat, ja en tinc prou amb els meus mediocres elements naturals. Per altra part, l'automòbil és molt car per a les persones de la meua classe. Hauria d'haver disposat d'un xofer. El xofer hauria volgut fer estudiar els seus nens el batxillerat. Hauria hagut d'anar al bateig de la darrera criatura que hagués produït, cosa que m'hauria engavanyat i resultat excessivament car. En fi, tot això m'hauria resultat molt car. Em descuidava només de dir una cosa: jo no he pujat mai en cap motocicleta. Mai. En aquest sentit puc dir que jo no he molestat, amb el soroll horrorós que fan aquestes màquines, la vetlla i el son de cap meu conciudadà. Demanar-me algun agraïment seria absolutament ridícul. Ara sembla, però, que aquest soroll de les motos agrada a la gent. Diuen que aquesta bestialitat és una demostració de vida i d'activitat. Insensats!

He viatjat molt en automòbils. Sempre en automòbils dels altres. Sempre hi he anat com un simple paquet col·locat en l'artefacte. Si no m'hi haguessin transportat, m'hauria estat igual. M'hi han transportat i no els ho he pogut pagar. M'ha sabut greu. Les coses han estat d'aquesta manera i no d'una altra.

En el sistema general, l'automòbil, representa algun progrés, en el sentit autèntic del progrés, que és indubtablement moral? No ho crec pas. Per als qui l'utilitzen per feina, és indispensable. Per als altres, és una pura ximpleria. Existeix una passió per la velocitat, la preocupació d'anar d'una banda a l'altra amb la màxima velocitat possible, de fer-ne via, com més via millor, sense veure res del que tenen davant, sense que el viatge originari la

menor curiositat. Sempre parlen del progrés, del progrés, del progrés... L'automòbil és l'essència del progrés. L'auto és l'essència del progrés? I ara! No fotem. Pel que es pot anar veient, viatjar en automòbil comporta una falta total de visió, embadocament, falta d'observació, de meditació i de reflexió, l'entrada total en l'amnèsia. Si es viatja en vaixell, es veu el mar; en avió, es veuen els núvols; en automòbil... no hi ha res més que un augment del cretinisme humà normal. És una manera de passar l'estona sense cap existència interna, una inanitat literalment passiva. El progrés? Els automòbils com a element de progrés? Quina criaturada!

Emili Teixidor. Del llibre *Les rates malaltes*.

Aquell vespre jo era sol a casa.

La mare havia acompanyat uns parents del poble a l'estació de França, el pare no arribava mai fins a les deu tocases, la dona de fer feines tampoc no hi era perquè el dijous no venia, i l'Hug, el meu germà, no sortia del gimnàs fins a tres quarts de deu i sempre arribava a casa quan ja estàvem entaulats per sopar.

En arribar del col·legi a dos quarts de set, la portera em donà la clau del pis i em digué:

–Tens el berenar preparat a la cuina. Diu la teva mare que comencis a treballar, que ella torna de seguida. No deixis cap llum encès ni cap finestra oberta.

I va afegir que havien vingut els oncles a berenar i ara la mare era a acomiadar-los.

El pis era buit. Mentre mossegava el pa amb confitura, anava traient els llibres de la cartera i els posava sobre l'escriptori de la meva cambra per guanyar temps, acabar els deures aviat i poder mirar la televisió sense traves. Si no fos que els exàmens arribarien amb quatre gambades, hauria invertit l'ordre: primer la televisió, després l'estudi.

Havia tancat els llums de la cuina i de tots els llocs per on havia passat per arribar al meu escriptori amb el berenar als dits. Ara, la casa silenciosa, buida i fosca em feia l'efecte d'una enorme caixa de sorpreses tota negra posada rere la porta de la meva cambra. Feia una mica de por.

Quan estava capficat en la resolució del segon problema, va trucar el telèfon.

El telèfon era a la sala d'estar i per arribar-hi vaig haver de sortir al corredor i obrir els llums. El dring del telèfon a l'altra banda del pis era com el crit d'un animal amagat al fons d'una cova.

Amb un salt al cor vaig córrer a despenjar l'auricular.

–Digui'm– vaig demanar.

–Amb qui parlo? –em demanà al seu torn una veu d'home, desconeguda per mi.

–Aquí és la casa del doctor Mortell. ¿Qui és vostè?

–Sóc l'ajudant del doctor Mortell al laboratori de Microbiologia que ell dirigeix a la facultat de Medicina. Voldria parlar amb el doctor ara mateix. És molt urgent.

–El meu pare no arriba mai fins a les deu tocases...

–No saps on el podria trobar?

–De les cinc a les deu és gairebé sempre a la facultat.

–Aquí no hi és pas avui. Jo truco des del laboratori i avui no l'han vist.

–Doncs no sé pas on cercar-lo...

–Potser tu mateix podries ajudar-nos, si no hi ha el teu pare.

–Digui'm en què puc ser-li útil.

–El cas és que se'ns han escapat unes rates malaltes que guardàvem en unes gàbies, en pla d'experimentació. Es veu que l'encarregat de la neteja i l'alimentació de les rates s'ha oblidat de tancar les portelles i els animals han fugit.

–S'han escapat?

–Ara tenim escampades pel laboratori uns centenars de rates que voluntàriament havíem contagiats amb una malaltia. Fèiem provatures de diferents medicaments amb elles.

–Podem mossegar algú i encomanar-li la malaltia?

–Efectivament: són perilloses. I jo no puc sortir del despatx del doctor Mortell, al centre del laboratori, ben tancat i voltat de rates malaltes, com un naufrag en una illa deserta."

Miquel Desclot, *Antologia poètica*

EL CASAMENT DEL LLAPIS I LA GOMA

Un llapis de dibuixar
i una goma d'esborrar
van voler fer un casament
que en parlés tota la gent.

Ell es va posar un barret
que semblava un panellet
i ella una sabata rosa
que li feia molta nosa.

Ell va dibuixar un convit
amb xampany i gall rostit
i ella va esborrar-ne un tros
per poder-hi posar arròs.

En ser l'hora de la festa
ell va dirigir l'orquestra
i ella va esborrar un trombó
que li feia mitja por.

I quan va arribar la nit
ell era més llarg que el llit
i va haver-lo d'estirar
com un dia sense pa.

Ella, amb camisa de tul,
no hi podia posar el cul
i va esborrar-ne la vora
per poder-lo treure a fora.

Ell va somiar un castell
on el rei era igual que ell
i ella va esborrar el palau
on dormia el príncep blau.

Sebastià Sorribas. *El zoo d'en Pitus*. Barcelona: La Galera, 1992. 32a ed. P.9-10.

No fa gaire temps, en un dels barris més antics de Barcelona, va passar una cosa que val la pena de ser contada.

En aquest barri, com en tots els barris, hi havia una colla. I el capdavanter d'aquesta colla era un noi de deu anys que es deia Jordi, però que, ningú no sap per què, tothom li deia Tanet.

En Tanet era un noi molt espavilat: a l'escola sempre era dels primers, i dirigia la colla amb mà ferma.

El segon de la colla es deia Quim, però perquè era molt saberut i totes se les empescava, li deien Fleming, el nom d'un savi molt conegut a tot el món.

Després hi havia en Juli. En Juli no tenia cap motiu: es deia Juli i Juli li deia tothom. Era un noi més aviat alt, amb ulleres, i li agradava molt d'escriure i d'estudiar.

Un altre es deia Manel, però com que a casa seva li deien Manelitus, tothom li deia Manelitus. En Manelitus era un argent viu i valent com ell sol, però... era un bon xic eixelebrat i tot ho esguerrava. I anava sempre vestit pengim-penjam.

I un altre es deia Josep, però perquè era tot grassonet i rodonet li deien Cigró. En Cigró no era massa valent, però era força espavilat, i quan en Fleming inventava coses, en Cigró era el seu millor ajudant.

El darrer de la colla també es deia Josep, però li deien Pitus. Era el petit de la colla, i perquè li va passar el que li va passar aquesta història pot ser contada.

Joles Sennell, *La música perduda*. 2006

Era filla de la guerra.

Se sabia filla de la guerra perquè tots els paisatges que duia a la memòria eren ruïnes i destrucció. A les nits, a les fosques, arraulida en qualsevol racó, d'una manera tèrbola i imprecisa, sentia l'angoixa de la guerra remonent-se dintre seu, aferrant-se-li al coll, furgant inútilment per esvaïr la boira que embolcallava el que havia estat la seva vida, i que s'estimava més no desembromar perquè intuïa que aquelles ombres que tintinejaven erràtiques per la boira baixa dels seus records eren plenes de dolor.

Per contrarestar l'amenaça dels records d'abans s'aferrava als pocs records que tenia del present: trets, explosions, ensurts, corredisses, fred i fam. Tota la seva vida, tota la seva història, ara, no eren altra cosa que trets, explosions, ensurts, corredisses, fred i fam: era la filla de la guerra. I per això també, fugia.

Fugia cap enlloc, perquè és girés cap on es girés només hi trobava devastació i mort. En un racó del seu interior hi duia també les imatges de la devastació i la mort de la seva família, però no les deixava pujar a la memòria conscient. Les empenyia avall, avall, cap als racons més amagats de la seva ànima. I quan, com un sanglot inesperat, li venien a la memòria filagarses del record indesitjat, la venia a auxiliar una estranya melodia que també s'amagava en un replec de la seva consciència. La música, com una ventada benefactora i refrescant entre la xardor corrosiva del record cremant, li ressonava, poderosa, dins del cap i foragitava tot allò que la noia no volia recordar.

Aquí caic, aquí m'aixeco, vivia com una salvatgina. Famolenca i esquiva, s'amagava de la gent, mirant de garapinyar d'on podia alguna cosa per menjar, ajaçant-se per reposar en qualsevol racó arrecerat i solitari, quan el cansament la retia.

I vet aquí que una nit va arribar a la caravana del circ.

Una violenta tempesta havia somogut tot el capvespre i ella havia corregut entre el xàfec i els llamps, fins a trobar una bauma, als afores de la població, que li va fer de precari aixopluc mentre l'aigua no parava de caure. Quan, entrada la nit, el temps es va apaivagar, es va posar a caminar sense nord, xopa, enfredorida i afamegada. Entre la foscor, va entrellucar unes tènues lluminàries al lluny i hi va adreçar els seus passos. On hi ha llum hi ha gent, i on hi ha gent hi pot haver menjar per robar.

No hi havia lluna i encara que el fort de la tempesta ja havia passat, el cel encara regalimava. Tot era fosc i només trencava el silenci el degoteig de l'aigua del plugim. Quan va arribar al míser campament del circ tothom dormia confiadament, ja que no era una nit que els avions

es poguessin enlairar. A la vora de les restes d'un foc, la filla de la guerra només hi va trobar els fragments irregulars de l'escorça d'una síndria que la gent del circ havien trobat en un hort devastat i que devien haver esclafat contra el terra per repartir-se-la.

Els trossos estaven escurats fins a la corfa, però la noia, rostant-les una mica més, encara va poder treure'n les últimes engrunes mentre removia amb els peus les cendres mirant de trobar una mica d'escalfor pels seus peus nusos, gelats i adolorits.

Quan va haver ratat tot el que va poder de les restes de la síndria, la filla de la guerra es va sentir de cop molt cansada. No es podia ajocar a la vora d'aquell foc ja que la podrien veure. Amb l'escorça del tros de síndria més gros que acabava d'escurar encara a les mans, es va apropar a la caravana i, enmig de l'obscuritat, va intuir a l'altra banda d'unes reixes de ferro un munt de palla. Va palpar la reixa fins que va trobar el pany que l'obria. Va encimar-se dalt del remolc i va restar uns segons immòbil, escoltant atentament. No li va semblar sentir cap soroll sospitos i, sigil·losament, es va acostar a la palla i s'hi va abandonar.

Esgotada com estava, la filla de la guerra ni s'havia adonat que s'havia ficat dins la gàbia del lleó. Es va cargolar goludament entre la palla. No va ni sentir un feble clic que va fer el baldó de la reixa en tancar-se.

[...]

Unes hores enrere, quan la gàbia s'havia posat a trontollar, el lleó, que com més vell era més prim tenia el son, s'havia despertat.

Va obrir els ulls al primer sacseig i, a les fosques, es va adonar que algú havia envaït el seu espai i ocupava un tros del seu jaç de palla. Era un cadell femella d'home.

El ritme pausat i el son profund de la nena, l'olor de desemparament que desprenia el seu cos retut, va fer entendre a l'animal que no havia de témer res d'aquella intrusa. Ans al contrari. S'hi va acostar per proporcionar-li una mica de la seva escalfor i, pell contra pell, ell també va tancar els ulls i es va tornar a adormir plàcidament.

L'alba, dins del bosc, va trobar el lleó i la nena dormint, l'un a tocar de l'altre. Feia qui sap els dies que la nena no dormia tan assossegadament. Es va despertar fregant amb la seva galta bruta la pell aspra del flanc del felí.

De primer va tenir un ensurt. En alçar el cap i veure l'animal, l'esglai la va fer saltar enrere. Espaordida va recular fins que va topar d'esquena amb la reixa. Panteixava sordament. Tota ella tremolava. Gairebé ja sentia el sotrac de l'enorme cos del lleó en saltar-li al damunt, les urpes esquinçant-li la roba i la pell, esbadellant-li el cos.

Però el pacífic capteniment del lleó, que li posava els ulls al damunt mansament, amb la mateixa placidesa amb què es mirava la palla del seu voltant o el cel fosc i carregat que hi havia més enllà de les reixes, no denotaven pas cap intenció d'atacar-la.

El lleó la va fitar durant una llarga estona, fixament, sense moure un múscul. Després, va brandar la cua a una banda i a l'altra del seu cos com si volgués espantar alguna mosca inexistent, va treure un pam de llengua per llepar-se els voltants ressecs de la boca, va badallar i, tot seguit, aclucant els ulls, va acotxar el cap. Era com si li hagués dit:

"No em fa res que et quedis aquí, amb mi".

Joana Raspall. *Antologia Poètica***L'ESPERA**

T'espero i sé que vindràs.
Se'm fa l'hora cançonera,
que qui espera, desespera!
Enyoro el jou del teu braç
on el meu cos troba força,
que sóc la flor que es colltorça
si es queda sola en el vas.
Em cal aquell entramat
de llaços i serpentes
que només tu saps amb quines
arts tan dolces has trenat.

Sento que vindràs aviat.
Vull desfer-me de neguit,
i que tu no trobis noses
quan vulguis collir les roses
que em floreixen dins del pit.

(De *Llum i gira-sols*. Barcelona: Columna, 1994)

L'ASE I EL TRACTOR

Havia llaurat amb l'ase
fins que va comprar el tractor
que feia molta més feina,
i el camp quedava millor.
Un dia, a mitja llaurada,
el motor es va espatllar,
i va córrer a buscar l'ase
per poder-lo remolcar.
L'ase es va clavar de potes
i no avançava ni un pas.
L'home prou l'escriassava:
—Arri!, que no arrencaràs?—
En rebre xurriacades,
bramà l'ase: —A mi, no!
Mira si amb les garrotades
pots fer caminar el tractor!

(De *Com el plomissol. Poemes i faules*. Barcelona: La Galera, 1998)

LA REL

La rel de l'arbre no sap
que jo li estimo les branques
perquè fan ombra l'estiu
i l'hivern, al foc, escalfen;
perquè puc collir-hi flors
i quan té fruita, menjar-ne.

I no li prenc res de franc!
Que quan està assedegada
i els núvols passen de llarg,
sóc l'amic que li dóna aigua.

(De *Versos amics*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998)

NOMÉS

Només amb un somriure
que em facis, tot passant,
ja m'omple d'alegria
i veig el món més gran.
No em pesa la cartera;
si fas el pas lleuger,
no em quedaré endarrere,
ja t'aconseguiré.

(De *Font de versos*. Barcelona: Baula, 2003)

Maria Barbal, fragment de *País Íntim*, 2005, p. 251-253.

El Ramon ens va acompanyar dissabte a mig matí, tu no podies estar a punt sense deixar-ho tot fet, escara que la Regina t'havia dit davant nostre, abans d'anar a treballar a la perruqueria, que anirien a dinar amb la seva mare; doncs, que a la tarda ho deixaria tot com una patena. Ningú no et trauria que, per a la casa «ella no valia les tripes d'un gos». El meu germà havia estat amable i s'havia fixat que l'Anna era guapa. La Regina m'havia rebut amb una abraçada potent, però es mantenia a una certa distància; en veure la teva activitat frenètica al meu voltant, recuperava el posat d'òrfena. La mirada dolguda em parlava de com havia intentat fer-se't amable i obtenir bon viure. M'hauria agradat avisar-la, però jo encara maldava pel mateix i no m'acabava de creure que era impossible. S'havia engreixat, però els botons de la brusa ja no amenaçaven amb la promesa d'un daltabaix de mamelles. Aquell matí la vam veure marxar, la bateta sense mànigues doblegada el braç dret, aquella de les lletres a la butxaca de dalt. Al cos tibet, hi duia imprès un aire de dignitat ofesa o de retret. El Ramon es relaxava quan tu o ella faltàveu, fins deixava de fumar.

Ens vam instal·lar al teu poble a migdia, a la casa del racó de la plaça. Tu, jo, l'Anna i el nen. Però abans, al peu de les escales, havies plorat.

El Johnny t'havia fet pensar en aquell germà xic que s'havia quedat mentre t'evacuaven a tu i a la tieta amb la padrina. El nen havia saltat del cotxe com un ocell, repenjava el cos prim a la baraneta de les escales i ens mirava fixament. Amb un fil de veu mullada ho havies explicat: una veïna dels de casa s'havia exclamat als soldats dient que aquella criatura esquifida estava malalta i que la vella el podia cuidar. Salvats de marxar ells dos, l'oncle Tomàs era llavors si fa no fa de l'edat del Johnny, ningú no havia gosat fer córrer el blat dels calassos i l'aviram, el que fos que hi hagués dins la casa. Gràcies a ell havíeu menjat a la tornada d'Aragó. A penes m'havies enraonat d'aquella veïna compassiva.

Havia passat, just després que el Ramon alcés el braç i girés al voltant del taxi per deixar la plaça i el poble, mentre jo tenia els braços ocupats amb els rams de dàlies i gladiols que la Rosalia havia tallat a l'hort, aquell mateix matí, perquè fessin bonic a l'església durant la cerimònia.

Hi va haver un temps serè aquell dia abans de la boda, al seu poble, entre tots quatre, un corrent d'alegria. Vam netejar la casa des dels dormitoris fins a l'últim graó de l'escala, vidres inclosos. Vas improvisar un dinar senzill, deliciós, les galtes de l'Anna van acolorir-se i encara estava més guapa i el nen, sotmès a la teva mirada, es va acabar el menjar del plat.

Vam anar al riu, vas ensenyar-nos els prats arrendats, tota la bellesa de la muntanya encara verda i del país de l'aigua, explicant el teu temps de flors i núvols flonjos. La meva amiga, acostumada a dones figa tova, et trobava més fascinant encara que el paisatge i captava tota l'energia que era capaç de posar en joc. El Johnny i jo preferíem mantenir-nos al marge de la conversa, anàvem davant de l'Anna i tu, jo maldava inútilment per no sentir les festes tants cops escoltades. De sobte, se't va enrogallar la veu, una broma fosca dins del cel d'estiu. Deies com la majoria de les famílies us havien girat l'esquena després que matessin el padrí, i de nou vas arrancar a bramir com un bàtec d'aigua. El Johnny va fixar en tu els seus ulls foscos, algú devia haver-li explicat que només els nens petits ploren. L'Anna et va agafar una mà entre les seves i et vas calmar de pressa, la pluja estroncada. Una

vegada més em vaig enganyar. Em va semblar possible així aprendre jo a fer suau la teva pena.

La vetlla del primer diumenge de juliol, l'any 70 era a tocar. Perfumada encara pels fruits de la dalla i les fulles dels freixes, refrescada pel raig gelat damunt l'abeurador de la plaça, havien quedat enrere les cases mudes i un estiu més la tarima dels músics restaria en silenci, disgregades les famílies per les ciutats, fossin hereves dels noms ungits o dels pobres. Feia molt que no hi havia mossos ni minyones per llogar, ni els temporers per a la sega o dones mandongueres a la matança del porc. Darrere les parets gruixudes, casa Melis, casa Tora, casa Pla, alguns vells resistien la calor d'estiu: al costat del foc a terra, tardor, hivern i primavera.

Vas començar a guisar mentre l'Anna i jo ens ocupàvem de les feines secundàries: passar un drap per plats i coberts, copes, parar taula, batre clares per al pastís, tota la feina que es podia avançar d'un dia a l'altre.

Va ser a l'església, totes dues col·locant les flors amb el Johnny d'ajudant, que li vaig parlar del pare, com era de meravellós, i de quina forma més absurda l'havia perdut.

—Ara l'idealitzes —va fer.

Hi feia fred allà dins i la llum de les bombetes era agònica. Vam sortir a fora i la claror i el sol eren excessius com tots els estius de foc. Després de la sentència benintencionada, que la nostàlgia del pare no mullés la festa, el silenci ja m'estava bé. Em van venir les imatges apressades de les festes majors: totes les veus alçades a la taula llarga del menjador ombrívol, les rialles i, a la impensada, els teus plors. Em veia molt petita i feliç: vanitosa, dins dels vestits clars bombats pel can-can, giravoltant com una papallona d'uns braços als altres. Més endavant, amb pantalons curts de pitet, gran com el Johnny, volent ser igual que el Ramon per obtenir de tu més màniga ampla. A la fi, adolescent, esfugant-me dels grans i sobretot del teu poder, d'un costat a l'altre. I l'última Festa Major, la de la Regina i el Ramon, la del Conrad de família enemiga convertit en el meu ballador. Una pessigada ben amarga n'havia vingut de pensar en la força d'aquella il·lusió que m'oposava a tu. De feia estona que els ulls de l'Anna, sense permís de cap mena, em demanaven com havia pogut absentar-me en silenci de la teva vida.